

Cũu Hiên Lũng bắc qua sông Bùn Hố i đũa c chia hai, phũn trong Nam sũn màu xanh, phũn ngoài bắc sũn đũa; giũa là vũa chũn trũa

Toán Thám Kịch trũa vũa sau chuyũa phũa c kịch đũa Hũ i Lũng (Quũa ng Trũa, 1966).

Trong đũa i ngũa i, ít ra ai cũng có mũa t dòng sông kũa niũa. Thũa i cũu thũa thì đũa là dòng sông nũa i ta thũa ng bắc i lũa i nhũa n nhũa vui đũa vô tũa cũng các bắc n. Tuũa i đũa mũa i thì đũa là dòng sông nũa i hò hũa n lũa n đũa u vũa i ngũa i yêu trong nhũa ng chỉũa u tà hay đũa trắng. Sông ngũa Viũa t Nam nhiũa u đũa n nũa i có đũa đũa ban phát cho mũa i ngũa i ít nhiũa u kũa niũa mũa đũa mũa, nũa thũa hay đũa ng cay hũa n tũa i, có khi cũ kũa niũa mũa chia ly, đũa buũa n. Đũa i vũa i cũ dân tũa c thì hai con sông Gianh và Bũa n Hũa i là chũa a chũa bao kũa niũa mũa chia lũa, nhũa c nhũa cũ a sũa phũa tranh Nam Bũa c. Hai trũa năm trũa c đũa, hai hũa Trũa nh, Nguyũa n cũ t đũa núi sông vì tranh giũa quyũa n bũa trũa c mũa t cũ đũa nhà Lê đũa đũa thũa i suy mũa t. Hai trũa năm sau, thũa c dân và cũ ng sũa n lũa i nũa đũa tâm phũa n đũa i gia đũa i Viũa t Nam vì nhũa ng giũa c mũa ng ngũa c cũ a chũa nghĩa đũa i đũa ng Cũa ng Sũa n. Chũa i chỉũa n đũa i linh kũa dài hai mũa i năm đũa hũa y đũa t mũa m sũa ng cũ a dân tũa c: hàng trũa u thanh niũa n cũ u tũa cũ a hai miũa n gũa c ngũa trên con đũa ng Trũa ng Sũa n, trong rũa ng giũa Tây nguyũa, sinh lũa y Đũa ng Thắp... Tũa nguyũa thiên nhiũa bũa hũa y đũa t, thũa phũa, nũa ng thũa tiêu đũa u; gia đũa i ly tũa, niũa mũa tin mũa mũa t. Cũa chũa vì mũa t dòng sông, cũng chũa vì mũa t chũa nghĩa ngũa i lai phi nhũa bũa n, cũng chũa vì mũa t loũa i ngũa i vô lũa ng...

Tũa sinh ra và sũa ng hũa t thũa i thũa cũ u bên ngũa i mũa hiũa n cũ mũa t hũa n lũa nhũa bé nũa i vũa giũa i tũa n phũa chia Nam Bũa c. Mũa mũa t chào đũa i cũ a bao lâu, tũa đũa mũa t ngũa i cha vào tay bắc n Viũa t Minh trong ngày gũa i là tũa ng khũa i nghĩa. Chũa đũa a ngũa i ra Bũa c biũa t tũa t đũa. Mũa tũa không thũa tiũa p tũa c cũ c đũa i làm đũa tũa i đũa, dù rũa ng hai bên nũa i ngũa i tũa đũa u làm quan rũa t lũa n trong trũa u. Bà đũa bũa ng bắc tũa ra miũa n Gio Linh lũa p nghiũa p. Ban đũa u buôn bán theo nhũa ng chuyũa n xe hàng, sau mũa cũ a hàng bán vũa i vũa c ngay gũa c phũa chính cũ a Gio Linh. Phũa sau nhà tũa là cũ quan hũa n đũa ng, nũa i ngũa i cũ u cũ a mũa tũa làm hũa n trũa ng. Tuũa i thũa cũ a tũa hũa n nhiũa và hũa nh phũa, vì mũa tũa thũa ng con rũa t mũa c. Chũa n tranh lúc đũa cũng cũ n cũ. Quũa đũa i Phũa thì có đũa n Ba Đũa c trũa ng giũa ngay đũa nh đũa cũng tên Ba Đũa c. Sau này, đũa là căn cũ A-1 do mũa tũa u đũa n cũ a Trung Đũa n 2 Bũa Binh trú đũa. Tũa đũa chũa ta có thũa nhũa thũa ng ra cũ u Hiũa n Lũa ng bắc qua sông Bũa n Hũa i cũ cách đũa chũa ng năm cũ sũa. Viũa t Minh thũa nh thũa ng bắc n sũa cũa i vào hũa n. Có

n hai trái đ n n ngay nhà tôi, làm ch t m y ng i khách xin ng tr . M tôi may m n trong đêm đi ra ngoài v n làm v sinh nên thoát ch t; còn tôi đang c cùng ng i ch ru t t i t nh l Qu ng Tr . Sau này, nhà v n còn gi nh ng bàn gh và t m v n ng a g tr c b mi ng đ n b m nhi u v t.

Tôi s m th y Vi t Minh. M t đêm, chúng t n công huy n đánh cho đ n sáng thì rút lui. B n tr con khác nhau đi xem Vi t Minh ch t. Tôi cũng tháp tùng trong đám tr , mon men i g n xác ch t. Đó m t ng i m c qu n áo ka ki vàng, chân đ t, n m sòng so i xéo bên c ng huy n, m t ph m t t m khăn tr ng. Có đ a đ n tay l t chi c khăn ra xem th Vi t Minh có m y m t m y mi ng. Tuy còn bé, tôi đã ý th c đ c đây chính là k thù đã b t cha mình đi bi t. Tôi thù ghét Vi t Minh t đó.

Ai có v vùng Gio Linh m i th y h t c nh nghèo c a thôn quê đ a đ u gi i tuy n. Đ t không nghèo, vì đ t đ có th tr ng tiêu, chè cho l i t c cao. Dân không thi u và th ng là dân chăm ch , c n cù. Gio Linh nói riêng, hay Qu ng Tr nói chung nghèo là vì chi n tranh. Mùa hè, ng i nông dân làm ru ng d i c n nóng h ng h c do ng n gió Lào th i v ; mùa đông cái rét căm căm c ng v i nh ng c n m a tri n miên kéo dài hàng vài ba tháng làm cho c nh s c tiêu đi u thêm. Gio Linh v i bài hát c a Ph m Duy g i lên hình nh bà m già nh n nh c: “M già cu c đ t tr ng khai, nuôi con đánh gi c đêm ngày...” R i đêm nghe tin con mình b gi c chém đ u, “M già không nói m t câu, đem khăn gói đi l y đ u.” Thê l ng thay, hình nh “lá vàng khóc lá xanh r i” mà mãi hàng ch c năm sau v n còn ti p đi n.

Ngày đ t n c chia đôi, hai bên b sông B n H i tr thành khu Phi Quân s . Cái đ n canh c a Pháp trên đ nh đèo Ba Đ c tr thành đ n c a y ban Qu c t K i m soát Ng ng b n g i t là ICCS. C u Hi n L ng b c qua sông B n H i đ c chia hai, ph n trong Nam s n màu xanh, ph n ngoài b c s n đ ; gi a là v ch s n tr ng. Đó là biên gi i c a hai mi n, c a t do và nô l , c a dân ch và đ c tài, c a cái m danh Ti n đ n ch ng C ng c a Th gi i T do và Ti n đ n phe Xã h i ch nghĩa. T đó b t đ u cu c ch y đua, m t bên ti n lên phía tr c c a v n minh phát tri n, m t bên t l i hàng ch c năm đ tr v th i đ đá.

Đ ng trên đèo Ba Đ c nhìn ra ph ng B c, con đ ng qu c l 1 th ng t p v t qua c u , qua huy n Vĩnh Linh r i ch y sâu vào lãnh th huy n Đ ng H i c a t nh Qu ng Bình. Hai bên b là hai c t c mà m i năm m i đ c xây cao thêm, vì bên nào cũng mu n t ra h n h n đ i ph ng. Lá c r ng có l b ng c s n làng. Bên kia, nhi u cán b đã ch t oan c vì leo lên đ nh g r i lá c .

Tác Giả: Đ Văn Phúc
Thứ Ba, 13 Tháng 7 Năm 2010 04:48

Tôi có dịp đi thăm sát đũa cũ nhìn qua bên kia. Cũng có vài lều ra đũa chạ Cao Xá, nơi khoàng cách hai bờ hạp nhứt. Con sông Hòn Lông ng bít ngũa n tũ núi Trông Sũa đũa ra biũa Đông cũa Tùng, nũa c chũa y lũa ng lũa, sóng gũa n nhũa buũa n mênh mang. Trên sông, vài con thũa n trôi êm, không tiũa ng hò, câu hát. Chạ Cao Xá nũa m sát bũa sông. Nhũa ng ngày phiên hạp đũa đũa đũa, bày bán đũa thũa hàng phong phú cũa miũa n Nam kinh tũa tũa do. Ngũa i qua lũa i lũa tũa áo quũa n màu sũa c rũa c rũa. Dũa loa công sũa tũa n gũa m hàng chũa c cái chũa a sang bũa Bũa c, phát ra nhũa ng bài ca tình tũa, ca ngũa i cuũa c sũa ng êm đũa m, mũa nũa cũa a miũa n tũa do. Phía bên kia bũa, cũa nh vũa tũa đũa hiu. Mũa tũa ngôi nhà ngũa đũa lũa c lũa ng giũa a vài căn lũa u xũa xác. Vài ngũa i nông dân đũa ng âm thũa m giũa a cánh đũa ng buũa n hiu; trên đũa ng có chũa c xe ba cũa ng nũa ng nũa kũa cút kít. Hàng loa tròn ngoài đó không mũa nh đũa đũa đũa a nhũa ng luũa n đũa u tũa yển trũa n vũa tũa qua con sông hạp. Phũa i nhũa ng ngày nghũa ch giũa, ta còn nghe vũa ng vũa ng vài câu hát the the toàn chũa n chũa nuũa, sũa n xuũa tũa.

Nũa i đây, vùng phi chũa n. Không có bóng dáng ngũa i chũa n binh. Chạ thũa y anh cũa nh sát mũa c đũa ng phũa c trũa ng qua lũa i. Sau này, chính quyũa n ta lũa p ra quũa n Trung Lông ng nhũa bé đũa đũa m trách phũa n hành chũa n cũa a vài ba xũa nũa m trong vùng. Tôi có dịp ra chũa i nhũa u lũa n trong nhũa ng đũa p hũa, vì Lũa Môn là quê hũa ng cũa a ngũa i anh rũa tũa. Nhũa ng ngày nũa ng đũa p, chúng tũa chũa y đũa i bũa tũa nhau qua nhũa ng rũa ng đũa y trái sim chín và trái chu mũa chua chua, ngũa tũa ngũa tũa. Sáng sũa m thì đi đũa m chuũa tũa cũa thũa a ruũa ng vũa a gũa tũa xũa ng; nhũa ng con chuũa tũa đũa ng béo mũa p, lông vàng hoe, đũa m vũa cho vào hông vũa i lá sũa là tũa yển tũa.

Thũa rũa i...

Cũa nh thanh bình đũa tũa ngũa tũa biũa n mũa tũa. Uũa Hũa i Quũa c Tũa rút đi vì cũng bũa tũa lũa c trũa c sũa ngoan cũa vi phũa m cũa a Cũa ng Sũa n, thay vào đó là toán Hũa n Binh Viũa tũa Nam Cũa ng Hoà đũa i nón cát kết đũa. Tiũa ng sũa chũa u nhũa nhũa đũa bũa thay bũa ng tiũa ng đũa n cũa i đũa m đũa m vũa ng vũa. Chũa n cuũa c bũa tũa đũa u tũa các vùng Cam Lũa, Hũa ng Hoá lan đũa n xuũa ng. Đông Hà trũa thành căn cũa quân sũa lũa n vũa i các chàng trai trũa Sũa đoàn 1 Bũa binh kiêu hùng. Cũa ng sũa n phũa n bũa i Hũa p đũa nh Geneve, thành lũa p cái gũa i là Mũa tũa Trũa n Dân Tũa c Giũa i Phũa ng Miũa n Nam trong kũa Đũa i hũa i đũa ng 20-12-1960 nhũa m thôn tính miũa n Nam. Du kích nũa m vùng bũa tũa đũa u quũa y trũa lũa i. Chũa n tranh lũa n đũa n, lan đũa n ra tũa n khu phi quân sũa. Đũa n đũa i pháo tũa bên kia bũa ngang nhiên bũa n phá vào làng mũa c miũa n Nam. A-1, Côn Thiên trũa thành pháo lũa y kiêu cũa ng, nũa i nhũa ng ngũa i chũa n sĩ Trung đoàn 2 cũa a Đũa i tá Vũ Văn Giai ngày đũa m gian nguy chũa ng giũa. Sông Bũa n Hũa i lũa i lũa n nũa a chũa ng kiũa n cũa nh huỳnh đũa tũa ng tàn.

Nũa m 1965, tũa đang làm cho mũa tũa cũa quan chũa ng khũa ng bũa cũa a Toà Đũa i Sũa Hoa Kũa tũa i Quũa ng Trũa. Ngày đũa a Tôn Thũa tũa Đũa ng Kũa, Trũa nh Đũa n Thũa o và Nguyũa n Văn Huyũa n (tũa không nhũa chính xác lũa m vũa ngũa i sau này) tũa ng cũa ra Bũa c vì tũa i ăn cũa m Quũa c gia, thũa ma Cũa ng sũa n; tũa lũa i

Tác Giả: Đ Văn Phúc
Thứ Ba, 13 Tháng 7 Năm 2010 04:48

Tôi nhớ ra trên chân cũ ở Hiên Lũng. Trước khi đi, tôi vẫn Kenwood Foster dù không mua quần áo mà thay vào đó bà ba đen như cá cán ở Xây Dựng Nông Thôn. Phái VNCH hình như có ông Nguyễn Cao Kỳ, lúc đó là Phó Tổng Trưởng. Ông mua bốn vét 4 túi, đi mũ jockey đen. Chưa có Cảnh Sát và viên chức dân sự mới đi đâu, toán Quân Cảnh áp giải tù phạm ở Quận Trung Lũng. Con sông vẫn chảy lững lờ, như vô tình trước cơn binh lửa. Sóng gợn như lăn tăn, lấp lánh ánh mặt trời như mặt trời ru buồm nào ruột.

Hai mươi lăm năm sau, đất nước tôi thanh bình, tôi qua Hiên Lũng trong chuyến xe đò đi Hà Nội thăm cho biết quê hương miền Bắc mới trên trước khi ra đi vì miền Bắc do Hoa Kỳ. Cảnh như trừ phú rần rập của những năm “cải cách” đã thối nát ở Đông Hà, cách đó 15 cây số về phía nam. Từ Đông Hà cho đến tận Hà Nội là cảnh tiêu điều hoang vắng, nghèo đói là nghèo. Nghèo ngoài sự tàn phá tàn phá. Chỉ có cửa Hiên Lũng còn trơ khung sắt đã tróc rêu. Mặt cửa không còn lấp lánh mà thay bằng những cây rừng gác trên bờ, buồm vùi nhau bằng đường dây thép. Hai móng cửa đã nứt nát, người ta dùng dây kẽm gai chằng chịt chằng chịt. Đã mười lăm năm sau chiến tranh mà cảnh sự vẫn chưa hề biến đổi cảnh thanh bình an lạc nơi miền quê đau khổ này. Bên bờ Bắc, vẫn những tấm áo nâu sùng rách bươm, lấm lem đi trong mưa. Đường không còn nhộn nhịp mà chỉ đá đống lổm chổm đống gà. Hai bên, thỉnh thoảng thấy những người già, những bé thơ gầy còm run rẩy đứng xin ăn. Các thiêu hủy thì che giấu những chuyện xe tải miền Nam ra gom gom bán thân, đi lấy lon gạo cho bà cháu ngày mai của gia đình. Dân chúng ở dọc hai bên đường nói chúng tôi đứng lờ mờ nhìn cửa nước, đã thêm thuở nhìn bát cơm trắng của chúng tôi mà than: “Cơm mới đi chợ ăn được bữa cơm vui gạo trắng như dân miền Nam.”

Con sông Gianh, nơi phân chia thời Trần Nguyễn, nước cũ cũ, chỉ có cửa bắc qua đã phá hủy trong chiến tranh vẫn chưa được xây lại. Xe đạp phi qua cửa phà ghép bằng đường dây cáp và tấm gỗ sọt cũ. Người dân xã Nghè Tĩnh, cũ cũ của cửa chèo Cửa sông thì khó khăn. Họ vẫn cũ cũ, thô lỗ, vẫn bần tính. Xe tôi đứng ngó đêm chèo sáng. Trước khi qua phà, tôi cầm ca và bàn chải đánh răng bừa bãi vào mặt căn nhà xin nước sạch rửa mặt, súc miệng. Chưa dứt chân qua cửa, đã nghe cái gì ngơ ngẩn dè dặt ghét: “Không cho mô, đừng vô.” Thấy người người, cái gì ngơ ngẩn thì dè dặt nhóc, mà lòng người thì quá khô cứng. Thì ra, thỉnh thoảng lâu, những Nam Bắc vẫn không thể chan hòa được. Ranh giới đã xóa mờ, những ranh giới ý thức học, ranh giới của văn hóa, ranh giới của tình người, ranh giới của sự phát triển vẫn còn kéo dài cho đến khi hiểu thấu niên vụ sau.

Còn mặt con sông Bắc Hải mới mới mới không phải không phải, phiêu phiêu và những người ra đi đến bến bến do trên hàng chèo nước khác nhau khắp hoàn cầu. Ba mươi lăm năm về hai mươi sáu hoàn toàn khác biệt đã tỏ ra mặt khoanh cách xa giữa hai nếp suy nghĩ mà dè dặt rút ngắn nước mặt ngày mai trong tương lai, dân chèo do lờ mờ vẫn hiện trên quê hương.